

1

Domáci Podniky Zahraniční Doprava Spotřebitel Test DNES Daně Zásoby plynu

V Česku se tvoří nová generace seniorů. Mají peníze i chuť do života, odhalil výzkum

Veronika Doskočilová
24. února 2025

V Česku se formuje nová generace seniorů. Mají peníze i chuť žít aktivně a pěstě. Stará a stereotypní představa o nemohoucích seniorech tak často není pravdivá a podle expertů může i negativně ovlivnit psychiku starších lidí.

Vrátíme EET a bude pro všechny, říká Schillerová

Rikama

SPÁROVÉKY EGYPT

„Stereotypní představa o starém a nemohoucím seniorovi, která u nás ve veřejném prostoru skutečně převažuje, ovlivňuje i psychiku našich stárnoucích a starých spoluobčanů,“ upozorňuje sociolog Martin Potůček.

Podle průzkumů se navíc tímto způsobem často nevnímají ani sami senioři. „Samotní lidé ve věku 55 let a více se na označení senior většinou

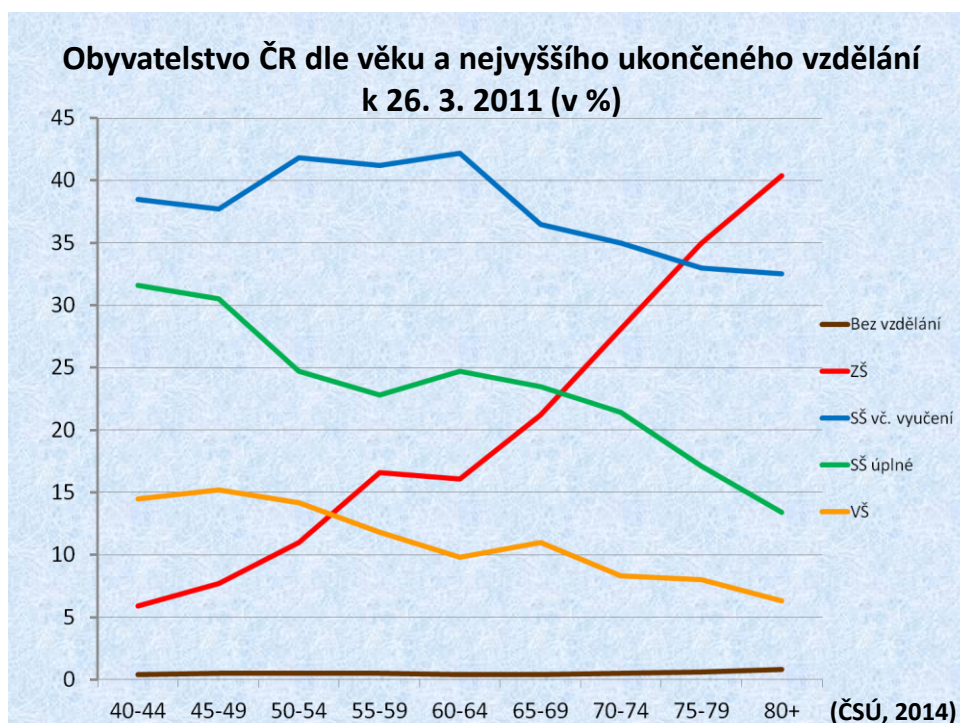
ANPK10 Senioři V Česku se tvoří no... Doručení pošta... Přidat silver econom...

2

VÝZVY A PŘÍLEŽITOSTI

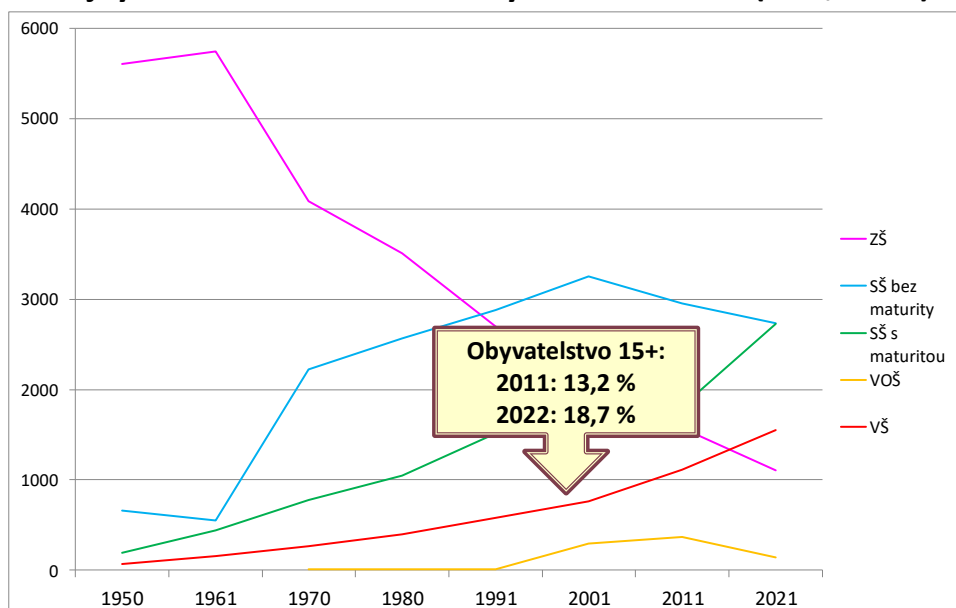
- ❑ Důchodového věku aktuálně dosahují silné poválečné ročníky, velkou část života ekonomicky aktivní po roce 1989.
- ❑ Od předcházejících generací se odlišují jinými pracovními a životními návyky, strukturou znalostí i zvýšenými požadavky na kvalitu života.
- ❑ Nástup tzv. *silver economy*.
- ❑ Jednou z oblastí, kde můžeme vzrůstající zájem o problematiku seniorů zaznamenat asi nezřetelněji, je sféra edukačních aktivit.
- ❑ Každá další generace vykazuje vyšší vzdělanostní a profesní úroveň v porovnání s generací předcházející.

3

4

Nejvyšší ukončení vzdělání obyvatel 15+ v tis. (ČSÚ, 2023)

5

Jabok~

„Většina vzdělávacích programů pro seniory a starší dospělí je založena na mylných a stereotypních předpokladech, které jsou přitom považovány za zcela samozřejmé.“

Glendenning, F. & Battersby, D. (1990) *Why We Need Educational Gerontology and Education for Older Adults: a statement of first principles.*

6

Jabok~

Stárnutí je vysoce individualizovaný proces.

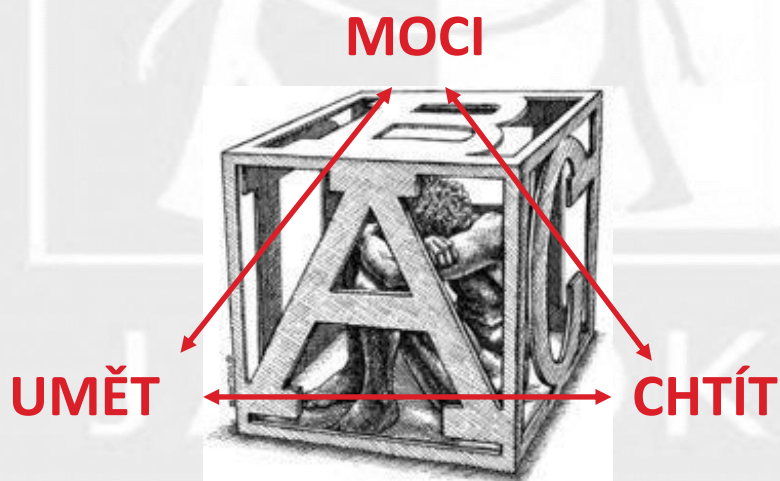
Výrazným deficitem současného systému je skutečnost, že nedokáže individualizovaně reagovat.

Výsledkem je nízká reflexe skutečných potřeb potenciálních účastníků.

7

Jabok~

SENIORŮ SE UČIT MOHOU, ALE NEMUSEJÍ!!

8

Jabok~

MOTIVACE:

vnitřní X vnější
pozitivní X negativní

Sebemotivace probouzí energii k učení..

JABOK

9

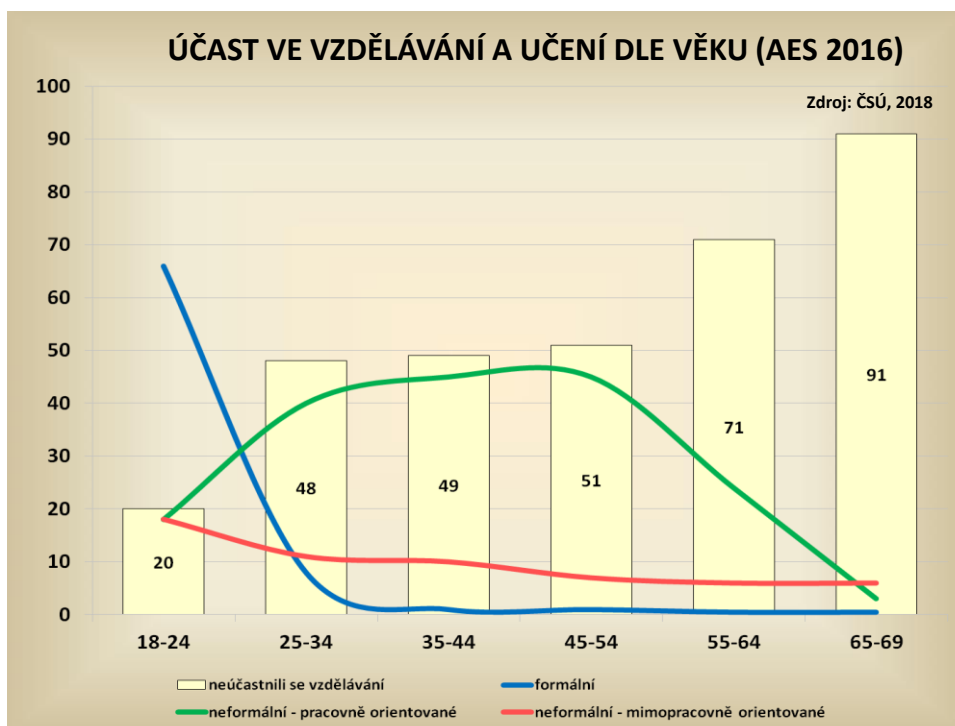
Zájem o účast na formálním či neformálním vzdělávání, 2022

země	účastnil(a) se		neúčastnil(a) se	
	chtěl(a) se více vzdělávat	nechtěl(a) se více vzdělávat	chtěl(a) se vzdělávat	nechtěl(a) se vzdělávat
EU27	15,2	31,7	9,4	42,4
Belgie	11,7	31,3	6,5	50,5
Bulharsko	4,6	17,8	5,5	70,8
Česko	5,6	39,8	3,2	51,5
Dánsko	19,9	33,5	8,6	36,7
Estonsko	21,0	26,5	15,7	36,7
Finsko	12,0	38,5	12,8	32,9
Francie	17,5	34,6	10,4	37,2
Chorvatsko	14,0	14,5	8,7	62,8
Irsko	19,1	35,2	7,9	25,4
Itálie	11,7	25,2	12,2	50,9
Kypr	18,5	28,4	12,9	40,2
Litva	7,6	25,4	6,5	60,4
Lotyšsko	10,6	40,8	5,3	43,3
Lucembursko	23,1	25,4	12,8	37,3
Maďarsko	14,0	45,8	6,8	33,4
Malta	14,9	31,9	9,7	43,5
Německo	26,1	33,8	11,4	28,2
Nizozemsko	16,3	44,7	7,3	21,9
Polsko	5,3	21,5	5,7	67,5
Portugalsko	24,2	18,4	17,5	31,8
Rakousko	19,7	35,8	7,8	33,2
Rumunsko	8,5	19,2	11,0	61,3
Řecko	6,3	12,7	9,3	69,8
Slovensko	8,0	44,7	3,0	44,2
Slovinsko	19,3	24,0	8,7	48,1
Španělsko	9,7	40,7	6,8	42,3
Švédsko	22,6	43,3	7,3	19,0

91,3 %

Zdroj: ČSÚ, 2024

10

11

**NEPODCEŇUJME STUDENTY V SENIORSKÉM VĚKU.
MNOHDY MAJÍ O PREZENTOVANÝCH TÉMATECH HLUBŠÍ
A PODROBNĚJŠÍ ZNALOSTI NEŽ O GENERACI MLADŠÍ
LEKTOŘI**

Může se jednat o jejich celoživotní koníček. Nebo se dokonce této problematice v minulosti profesně věnovali. Nezbytné je tedy orientační ověření znalostí a preferencí účastníků již na začátku úvodního setkání.

12

Jabok~

Vzdělávání seniorů je nejefektivnější v CHUMLu

Chtít
Umět
Moci
Lidé

13

Jabok~

STRUKTURA AKTIVIT NEFORMÁLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ PODLE ZPŮSOBU KONÁNÍ VÝUKY, 2022

	zcela online	převážně online	převážně prezenčně	zcela prezenčně
Celkem (18–69 let)	21,7	6,0	18,1	54,2
Pohlaví				
muži	19,5	6,6	18,4	55,4
ženy	23,9	5,5	17,7	52,9
Věková skupina				
18–24 let	:	:	26,3	58,9
25–34 let	23,3	u 6,6	16,5	53,6
35–49 let	24,1	5,5	17,9	52,4
50–59 let	19,7	7,3	17,2	55,8
60–69 let	21,5	u 4,8	17,5	56,0
Vzdělání (25–69 let)				
střední bez maturity a nižší	8,4	u 2,8	18,0	70,7
střední s maturitou	22,4	5,9	17,3	54,4
vyšší odborné a vysokoškolské	31,3	8,1	17,2	43,3
Ekonomické postavení				
pracující	21,9	6,2	17,9	53,9
zaměstnanci	22,3	6,0	17,4	54,2
OSVČ	18,8	u 7,4	21,8	51,9
nezaměstnaní	:	:	:	u 70,0
studenti (starší 18 let)	:	:	29,1	53,4
starobní důchodci (mladší 69 let)	:	u 13,9	62,2	
na rodičovské dovolené / v domácnosti	u 28,8	:	:	53,2

Zdroj: ČSÚ, 2024

14

Jabok~

Abraham Maslow (*1908 - †1970)

15

Jabok~

16

Jabok~

PYRAMIDA UČEBNÍCH MOTIVŮ

17

Jabok~

FILOZOFIE CESTY

I cesta
může být
cíl

Člověk by neměl být
šťasten pouze z výsledků,
ale především z jejich
dosahování

18

MOTIVACE ÚČASTI SENIORŮ NA EDUKAČNÍCH AKTIVITÁCH

- smysl života, perspektiva
- naplnění volného času
- saturace vlastního zájmu
- kompenzace
- aktivizace, udržování kognitivních funkcí
- sociální kontakty
- posílení identity, důstojnosti, sebeúcty
- prožitek úspěchu ...

19

JAKÁ MOTIVACE PŘEVAŽUJE U SENIORŮ ?

Potřeba nových znalostí a dovedností, rozvoj vědomostí a kompetencí

Sociální kontexty, společenská událost, naplnění volného času

20

Jabok~

PŘÍNOSY PRO SPOLEČNOST?

- pracovní trh (integrace, prodloužení pracovního života)
- kvalita života a blahobyt společnosti
- silver economy
- sociální a zdravotní systém
- sociální soudržnost, vztahy ve společnosti
- společenská a sociální integrace
- občanská odpovědnost
- diskriminační chování
- komunikační a znalostní sítě, využití potenciálu
- rozvoj (nejen) gerontagogické teorie a praxe
- ...

JABOK

21

Jabok~

Kathryn Patricia Cross
(1926-2023)

22

Jabok~

BARIÉRY ÚČASTI NA EDUKAČNÍCH AKTIVITÁCH

- **Situační** (dopravní obslužnost, dostupnost, finanční náročnost apod.)
- **Institucionální** (programová nabídka, časový harmonogram, mobiliář, administrativní a informační podpora apod.)
- **Dispoziční** (psychická a fyzická kondice, zdravotní stav, motivace, sebepojetí apod.)

JABOK

23

Jabok~

POTENCIÁLNÍ BARIÉRY

KOMUNIKAČNÍ

TECHNOLOGICKÉ

EMOCIONÁLNÍ

DOPRAVNÍ

PROSTOROVÉ

MEZIGENERAČNÍ

KULTURNÍ

RODINNÉ

INSTITUCIONÁLNÍ

SMYSLOVÉ

FINANČNÍ

ČASOVÉ

POLITICKÉ

SOCIÁLNÍ

DIDAKTICKÉ

PSYCHICKÉ

ADMINISTRATIVNÍ

GENDEROVÉ

ZDRAVOTNÍ

...

24

**Abychom se již od samého počátku vyhnuli
případným nedorozuměním, je třeba respektovat
následující základní pravidla:**

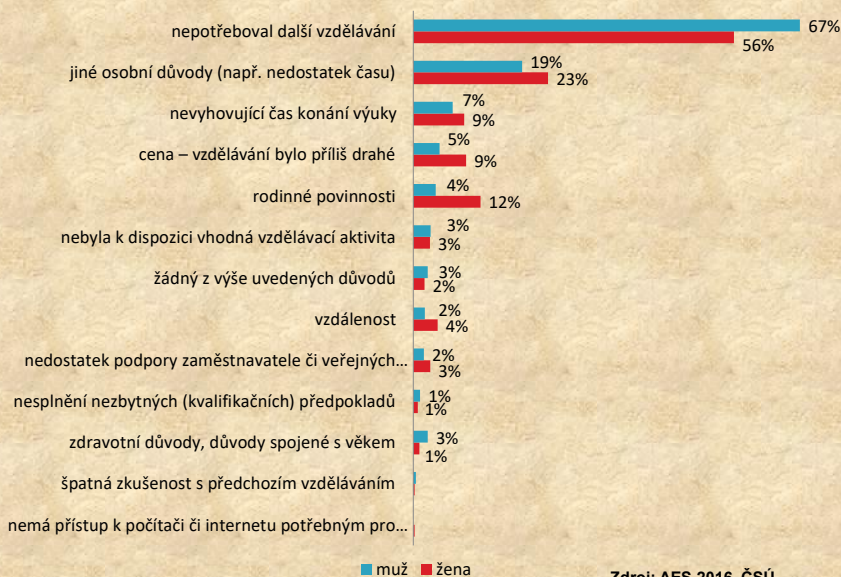
DŮSLEDNĚ SE VYHÝBÁME JAKÉKOLI STEREOTYPIZACI

**S každou skupinou a s každým účastníkem by se mělo
pracovat individuálně a nepředjímat předpokládané
charakteristiky typické pro „důchodce“.**

25

Důvody další neúčasti ve vzdělávání Omezení – proč se nechtěli vzdělávat více

Zdroj: AES 2016, ČSÚ

26

Nejčastěji uváděné důvody, proč se lidé neúčastnili žádného vzdělávání, 2022

	nepotřeboval(a) se vzdělávat	nedostatek času, nevyhovující čas	rodinné povinnosti	cena	zdravotní důvody, důvody spojené s věkem
Celkem (18–69 let)	81,7	3,4	3,8	1,4	3,8
Pohlaví					
muži	86,6	3,1	1,0	0,9	3,6
ženy	76,9	3,7	6,5	1,9	4,0
Věková skupina					
18–24 let	79,7	·	·	·	·
25–34 let	73,6	u 6,6	8,5	·	·
35–49 let	78,9	4,3	5,2	u 2,1	2,6
50–59 let	84,5	u 3,0	·	·	4,7
60–69 let	87,7	·	u 0,9	·	5,9
Vzdělání (25–69 let)					
střední bez maturity a nižší	86,1	u 1,5	u 1,8	u 1,5	4,4
střední s maturitou	81,6	3,9	4,0	·	3,5
vyšší odborné a vysokoškolské	68,6	8,5	9,3	·	u 2,7
Ekonomické postavení					
pracující	84,6	4,2	2,2	u 1,5	1,6
zaměstnanci	85,7	3,9	u 1,9	u 1,4	1,7
OSVČ	81,6	u 5,1	u 3,3	·	·
nezaměstnaní	68,4	·	·	·	·
studenti (starší 18 let)	x	x	x	x	x
starobní důchodci (mladší 69 let)	88,4	·	·	·	5,3
na rodičovské dovolené / v domácnosti	57,3	u 7,0	23,9	·	·

Zdroj: ČSÚ, 2024

27

**SENIOŘI, KTEŘÍ SE PRAVIDELNĚ
ZÚČASTŇUJÍ EDUKAČNÍCH AKTIVIT,
NETVOŘÍ REPREZENTATIVNÍ VZOREK
STARŠÍ POPULACE!!**

28

ÚČAST NA NEFORMÁLNÍM VZDĚLÁVÁNÍ DLE DŮVODŮ ÚČASTI (2016, 2022)

	z pracovních důvodů		ze soukromých (jiných) důvodů	
	2016	2022	2016	2022
Celkem (18–69 let)	33,3	34,5	9,5	8,0
Pohlaví				
muži	38,0	37,8	6,4	5,9
ženy	28,5	31,1	12,5	10,1
Věková skupina				
18–24 let	18,1	17,4	18,2	17,5
25–34 let	40,1	38,9	11,3	10,5
35–49 let	45,6	44,8	9,3	7,8
50–59 let	39,6	42,0	6,2	4,9
60–69 let	8,7	13,7	6,4	4,3
Vzdělání (25–69 let)				
střední bez maturity a nižší	23,8	26,5	3,9	2,5
střední s maturitou	39,3	40,1	10,2	7,5
vyšší odborné a vysokoškolské	51,3	49,0	15,2	14,1
Ekonomické postavení				
pracující	48,0	47,9	8,5	7,0
zaměstnanci	50,4	51,4	8,5	6,8
OSVČ	35,6	30,9	8,3	7,6
nezaměstnaní	13,0	:	u 6,7	:
studenti (starší 18 let)	u 6,4	:	25,4	24,4
starobní důchodci (mladší 69 let)	2,0	u 2,6	6,9	5,0
na rodičovské dovolené / v domácnosti	u 7,3	u 7,1	13,8	11,1

Zdroj: ČSÚ, 2024

29

LABOUR FORCE SURVEY: 65-74 let

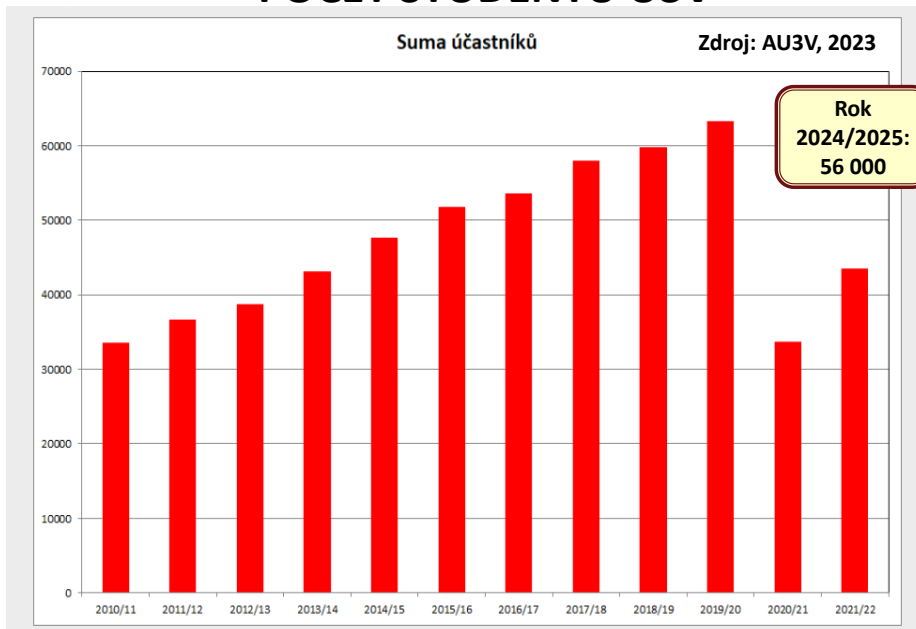
TIME	2023
Denmark	21,1
Sweden	19,6
Finland	9,2
Netherlands	7,7
Slovenia	6,7
France	6,4
Ireland	5,5
Estonia	5,0
Spain	3,7
European Union	3,6
Lithuania	3,6
Austria	3,4
Italy	3,0
Malta	2,9
Portugal	2,7
Belgium	2,5
Cyprus	2,3
Latvia	2,2
Poland	1,8
Czechia	1,3
Germany	1,2
Hungary	1,0
Slovakia	0,9
Croatia	0,4
Greece	0,2
Bulgaria	:
Luxembourg	:
Romania	:

Zdroj: EUROSTAT, 2025

30

POČET STUDENTŮ U3V

31

DOSTUPNOST

Senioři vyhledávají nabídku edukačních aktivit a navštěvují vybrané instituce

Aktivity následující seniory a odehrávají se v jim blízkém a konformním prostředí

32

PRINCIPY OSN PRO SENIORSKOU POLITIKU (1991)

Deklarují nutnost respektování následujících potřeb:

- ❑ **Autonomie** (přístup ke vzdělání a službám)
- ❑ **Participace** (možnost zapojení, předávání poznatků, zakládání spolků ...)
- ❑ **Seberealizace** (plný rozvoj potenciálu)
- ❑ **Důstojnost** (slušné zacházení, respekt k osobnosti)
- ❑ **Péče** (přístup ke zdravotnickým, sociálním, právním aj. službám)

JABOK

33

**TEORETICKO EMPIRICKÁ VĚDNÍ
DISCIPLÍNA, JEJÍMŽ PŘEDMĚTEM JE
STUDIUM A SYSTEMATIZACE
POZNATKŮ TÝKAJÍCÍCH SE SENIORSKÉ
POPULACE V NEJŠIRŠÍM SLOVA
SMYSLU, TJ. VÝCHOVY A VZDĚLÁVÁNÍ
VE STÁŘÍ A KE STÁŘÍ**

34

GERONTAGOGIKA

GERAGOGIKA

GEROGOGIKA

GERONTOGOGIKA

GERIAGOGIKA

GERAGOGIE

GERONTOPELAGOGIKA

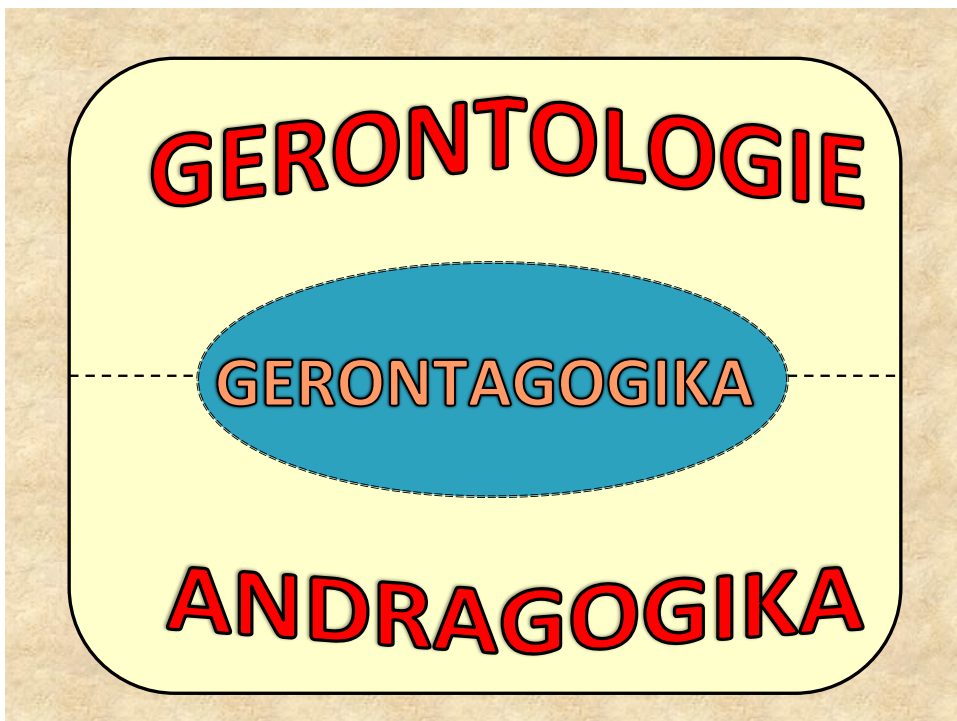
GERONTOANDRAGOGIKA

SOCIÁLNÍ GERONTOLOGIE

VZDĚLÁVACÍ GERONTOLOGIE

PEDAGOGIKA STARŠÍCH LIDÍ

35

36

Praxe vzdělávání seniorů se postupně rozvíjela v následujících oblastech:

- **edukačně-preventivní programy zaměřené na zdravé stárnutí** (zdravotnická problematika, popularizace gerontologických poznatků)
- **sociálně-edukační aktivity v rezidenčních institucích pro seniory** (adaptace, aktivizace, rehabilitace apod.)
- **edukace seniorů školského typu** (zaměřeno na jedince v tzv. třetím věku, jde např. o akademie třetího věku, univerzity třetího věku, kluby aktivního stáří apod.)

(podle Čornaničové, 2002)

JABOK

37

GERONTAGOGIKA

TEORIE UČENÍ A VZDĚLÁVÁNÍ SENIORŮ

TEORIE EDUKACE KE STÁŘÍ A VE STÁŘÍ

TEORETICKO EMPIRICKÁ DISCIPLÍNA, ZABEZPEČUJÍCÍ
KOMPLEXNÍ POMOC SENIORŮM PŘI USPOKOJOVÁNÍ JEJICH
POTŘEB V NEMEDICÍNSKÉ DIMENZÍ

38

